

Uzbekistan's Cooperation With International Organizations

Khusanova Gulasal Shuhratjon qizi

Senior Lecturer, Department of English Language Teaching Methods,
Fergana State University

g.khusanova@pf.fdu.uz

Husanboyeva Khurshidabonu Muhammadamin qizi

1st year student, Fergana State University

Abstract

This article is devoted to the policy of cooperation of the Republic of Uzbekistan with leading international organizations in the diplomatic, political, economic and cultural spheres. After gaining independence, Uzbekistan's position in the international arena has risen by a step and its development strategy has undergone some renewal. Since then, it has been maintaining political, social and diplomatic relations with a number of international structures, such as the Shanghai Cooperation Organization (SCO), the United Nations (UN), the Commonwealth of Independent States (CIS), the United Nations Children's Fund (UNICEF) and UNESCO. The article reveals Uzbekistan's active participation in negotiations, projects and efforts on global problems, as well as its initiatives and proposals to resolve the Aral Sea issue.

Keywords: international organizations, cooperation, foreign policy, UN, UNESCO, CIS, international cooperation, Aral Sea problem.

Annotatsiya

Ushbu maqola O'zbekiston Respublikasining yetakchi xalqaro tashkilotlar bilan diplomatik, siyosiy, iqtisodiy va madaniy yo'nalishlarda olib borayotgan hamkorlik siyosatiga bag'ishlanadi. Mustaqillikka erishilgandan so'ng O'zbekistonning xalqaro maydonda tutgan o'rnini bir pog'ona yuqoriladi va rivojlanish strategiyasi birmuncha yangilanishga uchradi. Shu davrdan boshlab u Shanxay Hamkorlik Tashkiloti(SHHT), Birlashgan Millatlar Tashkiloti(BMT), Mustaqil Davlatlar Hamdo'stligi(MDH), Birlashgan Millatlar Tashkilotining Bolalar jamg'armasi(YUNISEF) va YUNESKO kabi bir talay xalqaro miqyosdagi tuzilmalar bilan siyosiy, ijtimoiy, diplomatik aloqalarni olib bormoqda. Maqolada O'zbekistonning hamkorlikda global muammolar yuzasidan olib borilayotgan muzokaralar, loyihalar va sa'y harakatlarda faol ishtiroki hamda Orol dengizi masalasini hal etish bo'yicha ilgari surayotgan tashabbus va takliflari ochib beriladi.

Kalit so'zlar: xalqaro tashkilotlar, hamkorlik aloqalar, tashqi siyosat, BMT, YUNESKO, MDH, xalqaro hamkorlik, Orol muammosi

Mustaqillikning dastlabki yillaridanoq mamlakat o'zining suverenitetini mustahkamlash, iqtisodiyotini modernizatsiya qilish va xalqaro maydonda o'z o'rnini topish uchun BMT, MDH, SHHT kabi mintaqaviy tashkilotlar bilan keng ko'lamli aloqalar o'rnatdi va tez fursatda Markaziy Osiyoda tinchlikni saqlash, chet davlatlar bilan siyosiy, iqtisodiy va madaniy hamkorlik olib borishga erishdi. Hozirgi kunda O'zbekiston xalqaro munosabatlarda ochiqlik siyosati, diplomatik faollik va global tashabbuslarda faol ishtiroki bilan alohida ajralib turmoqda va ko'plab yirik tashkilotlarning teng huquqli a'zosi sifatida tan olinmoqda.[1] Istiqbolning dastlabki kunlaridan boshlab O'zbekistonda xalqaro tashkilotlarning faoliyatini o'rganish, xorijiy davlatlar bilan diplomatik, turistik aloqalarni yo'lga qo'yish va bu ishlarda faoliyat yuritish uchun yuqori malakali milliy kadrlar yetishtirish ehtiyoji kelib chiqdi. Shuni ta'kidlash kerakki, O'zbekiston bu ishlarni rejali tarzda amalga oshirdi.

O'zbekiston Respublikasi tashqi siyosatining asosiy ustuvor tamoyillari quyidagilarni tashkil etadi:

- milliy-davlat manfaatlarini ustun qo'ygan holda tashqi siyosatda davlatlarning suveren tengligini hisobga olish;

- umumbashariy qadriyatlarni ustun qo'ygan holda nizoli mojarolarni tinch yo'l bilan hal etish;
- tashqi siyosatdagi teng huquqlilik va o'zaro manfaatdorlikni o'rnatishda boshqa mamlakatlarning ichki ishlariga aralashmaslik;
- tarcha tinchliksevar davlatlar bilan tashqi aloqalarni o'rnatishga intilish;
- talqaro huquq normalarini tan olgan holda jahon hamjamiyatida xalqaro talablarga rioya qilish;
- tashqi siyosatda ko'p tomonlama aloqalarni o'rnatishda xalqaro tashkilotlar doirasida aloqalarni kengaytirish;[1]

O'zbekiston mustaqillikka erishgan davrning dastlabki yilidayoq MDH Mustaqil Davlatlar Hamdo'stligi xalqaro tashkilotiga 1991-yil 21-dekabrda Almatada bo'lib o'tgan uchrashuvda 11 ta davlat qatorida a'zolikka qabul qilindi. Ular bu uchrashuvda davlatlarning hududiy butunligini tan olish, amaldagi chegaralar, ularning ochiqligi, fuqarolarning harakati erkinligiga, xalqaro tinchlik va xavfsizlikni ta'minlash, harbiy harakat va qurol-yarog' tarqatishning oldini oldishda birgalikda harakat qilishga kelishib oldilar[2]. O'zbekiston MDH doirasida bir qator muhim bitim va shartnomalarni imzoladi, jumladan, iqtisodiy va savdo hamkorligini rivojlantirish, transport va kommunikatsiya sohaslarida integratsiyani kuchaytirish, shuningdek, xavfsizlik va mudofaa masalalarida qo'shma chora-tadbirlarni amalga oshirishga oid hujjatlar. Shu bilan birga, MDH doirasidagi hamkorlik O'zbekistonning muntazam barqarorlik va tinchlikni mustahkamlash siyosatiga xizmat qildi, xususan, transmilliy jinoyatchilik, terrorizm va ekstremizmga qarshi kurashishda muhim platforma bo'ldi.

Biroq tarix davomida O'zbekiston MDH bilan hamkorlikda o'zining mustaqil pozitsiyasini saqlab qoldi va ba'zi masalalarda tashkilotning qarorlaridan vaqtincha chekinish yoki alohida pozitsiya bildirgan holatlar ham bo'lgan. Shu bilan birga, MDH O'zbekiston uchun iqtisodiy va mintaqaviy aloqalarni rivojlantirish, savdo-iqtisodiy integratsiya va transport-logistika sohasidagi tashabbuslarni amalga oshirish imkoniyatini yaratdi.

1945-yil tashkil topgan yana bir muhim tashkilotlardan biri BMT tashkiloti, mojarolarni hal qilish, davlatlar aro tinchlik va osoyishtalikni ta'minlash maqsadida tashkil qilingan.[3] 1992-yil 2-martda O'zbekiston xalqaro munosabatlarning to'la huquqli subyekti sifatida Birlashgan Millatlar Tashkilotiga a'zo bo'lib, dunyo miqyosida tan olindi.[3www.yuz.uz] Bu hodisa Respublikamizning mustaqil davlat sifatida xalqaro doirada o'z o'rnini bildirib qo'yish uchun qulay imkoniyat bo'ldi. Yana bir muhim voqealardan biri shundaki, [4]1993-yil 24-oktyabrda Toshkentda BMT vakolatxonasi ochildi va bu davlatimizga berilgan muhim bir ishonchdan dalolat. Birlashgan Millatlar Tashkilotida Birinchi Prezidentimiz Islom Karimov 48-sessiyasida "ommaviy qirg'in qurollarni tarqatmaslikni ta'minlash bo'yicha kerakli xalqaro kafolatlarni qabul qilishni, yadro sinovlarni butunlay to'xtatish" haqida ma'ruza qildi, 50 yilligiga bag'ishlangan tadbirda esa prezidentimiz Afg'onistondagi keskinlikni hal etish hamda Orol dengizi qurishi bilan bog'liq bo'lgan global ekologik muammoni haqida nuqt so'zladi. [4]

Shuningdek, Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev ham BMT bosh assambleyasining 72-sessiyasida, 2020-yil 25-sentyabrda videokonferensiya tarzida tashkil etilgan 75-yubiley sessiyasida, shuningdek, 2021-yil inson huquqlari bo'yicha kengashining 46-sessiyasida onlayn formatda va Bosh Assambleyaning 76-sessiyasida ma'ruza qildi/(parlament.gov sayti, 2023). Umumiy qilib aytganda, O'zbekiston bu tashkilot bilan hamkorlik qilish orqali ijtimoiy sohada: ta'lim, sog'liqni saqlash, ayollar va bolalarni himoya qilish, kambag'allikni kamaytirish kabi yo'nalishlarda loyihalarni amalga oshirdi. Shuningdek, davlatimiz BMT tuzilmalari orqali global muammolar(iqlim o'zgarishi asosiysi Orol dengizi muammosini hal qilish) kabi g'oyalarni amalga oshirishda tavsiyalarni oldi.

O'zbekistonning YUNESKO (Birlashgan Millatlar Tashkilotining Ta'lim, Fan va Madaniyat Tashkiloti) bilan hamkorligi mamlakatning madaniy merosni saqlash, ta'lim tizimini rivojlantirish va ilmiy hamkorlikni kengaytirish sohaslarini qamrab oladi. O'zbekiston YUNESKOning faol a'zosi sifatida 1992-yilda tashkilotga qo'shilgan va shu vaqtgacha bir qator dasturlar va loyihalarda faol ishtirok etib kelmoqda. Madaniyat sohasida O'zbekiston YUNESKO bilan

hamkorlik orqali tarixiy va arxitektura yodgorliklarini ro'yxatga olish va ularni xalqaro e'tiborga havola qilish imkoniyatiga ega bo'lgan. Masalan, Samarqand, Buxoro va Xiva kabi shaharlardagi tarixiy obidalar YUNESKOning Jahon merosi ro'yxatiga kiritilgan, bu esa ularning saqlanishi va restavratsiya qilinishini qo'llab-quvvatlashda muhim rol o'ynaydi. Ta'lim sohasida hamkorlik, xususan, maktab va oliy ta'lim dasturlarini zamonaviy standartlarga moslashtirish, ilmiy tadqiqotlarni rivojlantirish va pedagogik tajriba almashishni nazarda tutadi. YUNESKO O'zbekiston maktablarida sifatli ta'limni joriy etish, axborot texnologiyalari va STEM yo'nalishlarini rivojlantirish bo'yicha loyihalarni amalga oshiradi.

Shuningdek, O'zbekiston va YUNESKO ham iqlim o'zgarishi, barqaror rivojlanish maqsadlari, bolalar va ayollar huquqlarini himoya qilish kabi global masalalarda hamkorlik qilmoqda. Bu hamkorlik mamlakatning xalqaro maydondagi obro'sini oshirish va ichki rivojlanishga ijobiy ta'sir ko'rsatishda muhim ahamiyatiga ega.

Xulosa qilib aytganda, O'zbekistonning mustaqillik yillaridagi xalqaro tashkilotlar bilan hamkorligi mamlakatning jahon hamjamiyatidagi nufuzini oshirish, iqtisodiy va ijtimoiy taraqqiyotini ta'minlash hamda mintaqaviy barqarorlikni mustahkamlashga xizmat qiladigan muhim strategik yo'nalish bo'ldi. Shu bilan birga, O'zbekiston o'zining mustaqil siyosiy pozitsiyasini saqlagan holda xalqaro tashkilotlar bilan aloqalarda mintaqaviy va global manfaatlarini himoya qilishga intildi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YHATI

O'zbekiston Tashqi ishlar vazirligi / elchixonalar press-relizlari – Ta'lim, ilm-fan va madaniyat bo'yicha hamkorlik: <https://belgium.mfa.uz/news/33529>

O'zbekiston tashqi siyosati: mustaqillik yillari, Toshkent, 2015.

Mustaqil Davlatlar Hamdo'stligi rasmiy sayti — cis.minsk.by

O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligi rasmiy sayti — mfa.uz

Jo'rayev, H., Iminov, B., Begimqulova, L., Oxunjonova, Sh. O'zbekistonning eng yangi tarixi. – Toshkent, 2023. – 279 b.

Prezident matbuot xizmati – UNESCO bilan yuqori darajadagi uchrashuvlar va kelgusidagi rejalashtirilgan loyihalar: <https://president.uz/oz/lists/view/8609>

UNESCO maqolalari va press-relizlari – O'zbekistonning Jahon merosi ro'yxatiga kiritilgan obidalar va madaniy meros loyihalari: <https://www.unesco.org/en/articles/uzbekistan-and-unescos-strong-partnership-preservation-and-promotion-world-heritage-sites>

UNESCO rasmiy sayti – O'zbekiston bilan hamkorlik va loyihalar haqida: <https://www.unesco.org/en/fieldoffice/tashkent>

Zokirova, S., & Xusanova, G. (2024). SOSIOLINGVOMADANIYATSHUNOSLIK KONTEKSTIDA BOLALAR O'YINLARI TUSHUNCHASI. Farg'ona davlat universiteti, (3), 547-547.

Zaylobidinova, R. G. (2022). Comparative Study of the Names of Children's Games in Uzbek and English. American Journal of Social and Humanitarian Research, 3(8), 136-138.

UzA – O'zbekiston Milliy axborot agentligi – YUNESKO bilan hamkorlikdagi loyihalar, konferensiyalar, festival va boshqa tashabbuslar: https://uza.uz/en/posts/uzbekistan-unesco-develop-cooperation_554086

www.yuz.uz